
[p1]

NEDERLANDSCHE TAAL EN VOLKSGELOOF.

Aan Prof. Guido Gezelle,

in het Seminarie te Rousselaere.

Wel-Eerwaarde, Z. Gel. Heer en Vriend!

Met vreugde verneem ik, hoe de echt nederlandsche zin meer en meer onder de vlaamsche jongelingen, welke zich der bediening des altaars en der opvoeding onzer toekomstige maatschappij willen wijden, aangroeit. Vormen zijn dragers van ideën, en ideën vertegenwoordigen feiten; spreken zich daar vroeg of laat in uit: zoo mogen we de hoop koesteren, dat onze nederlandsche taal steeds een voertuig van de krachtige, even vrome als praktische, wijsbegeerte onzer voorvaderen zal zijn, en niet alleen om den wille der schoone tale-zelve, maar ook om het belang der nederlandsche en christelijke maatschappij moeten we de liefde dezer taal in de harten onzer jongeren aankweeken. Hulde u en uwen medearbeideren, die zoo diep van dit streven vervuld zijn, die zelfs door de aanvaarding van schandinaafsche hulpkrachten een tegenwicht zoekt voor het insluipend en inbrekend Fransch. 't Is jammer, dat de Heer C.J. Hansen, in zijne 'Reisbrieven uit Dietschland en Denemark', waar zulk een oprechte afkeer van fransche verbastering in doorstraalt, en op elke bladzij de rechten der nederduitsche taal en de schoonheid der aaloude nederlandsche volkstoestanden in het licht gesteld worden, zich niet wat meer, werkelijk praktiesch, van de voorvaderlijke smaak en zeden doortrokken heeft. Zijne scherts zoowel met de Heiligdommen uwer hoofdstad (bl. 54) als met de onbeschofte inrichting van het zeebad (bl. 58), schier langs de gantsche vastelands-kust der Noordzee, zoû den gemeensten parijszer vaudeville-schrijver ten volle waardig zijn. Met lust en trots hooren wij hem het gezegde van Simon Stevijm gedenken: 'Archimedes en schreef maer griecx: ick schryve duyts'; met lust en trots draagt Nederland roem, naast de deugd, op de schoonheid zijner vrouwen en herhaalt het devies: 'Splendet formosis Bruga puellis' - Brugge schittert van schoone maagden; met genoegen herinnert men zich de tijd, toen er aan 't hof te Brussel wel Fransch (en misschien wat béter Fransch) gesproken werd dan tegenwoordig¹ - maar toen er toch nog ridderlijke strijdspelen ter eere der vlaamsche schoonen werden aangerecht². Wie denkt onder de toch anders, naar men zegt, zeer galante leden van het liberale goevernement aan zoo iets? - Maar met des te meer walging wendt zich alle ridderlijk gemoed dan ook af van den franschen kapper of commisvoyageur, uit wiens calepin, à propos van de 11,000 Ursula-maagden

de tusschenzin 'gelukkige tijd' is overgenomen (bl. 54). Als de Hr Hansen, zonder eenigen zweem van kritiesch onderzoek, de aanleiding verwerpt, die den bouw van de Brugsche Kapelle van 't Heilig Bloed heeft veroorzaakt en, met eenen pennestreek, de wonderen die niet in het wettenstelsel van Gods 'eeuwig vaste Natuur' passen gelijk stelt met het groeyen van 'ganzen aan de boomen', dan verbeurt hij ook het recht zich te laten 'treffen' door de zoogenaamde 'inwijding der zee', waarvan hij getuige was (bl. 58). Weest toch consequent, mijn meesters! Wonderen - of geen wonderen. Als gij zegenen en missedoen iets schoons vindt, moet gij andere vruchten van het zelfde beginsel niet belachen. Hebt toch den moed uwer opinie; schrikt niet voor de schaduw van uw eigen.... staart. Dwingt ons niet, met u, te roepen: 'Zonderlinge en domme tegenstrijdigheid!' (bl. 59). Als het geloof aan wonderen 'den Heer verstoffelijken' heet (bl. 54), en dat God niet 'wonderzinniger (?) is dan Zijne eeuwige vaste (waarom niet heilige ³?) Natuur' - dan is de werkkring van uw God zeer eng beperkt. Die 'Natuur' (met een eigenaams-initiaal) heeft hare wetten; die wetten gaan door; daar staat niemand boven. Welnu! dan zal die Natuur hare zaken wel doen: wat hebt gij dan met een God van nooden? Tot de eerste wetten van die Natuur zal dan wel behooren, dat ze zich in stand houdt. Is het daarentegen noodig, dat er telkens van buiten af kracht worde aangebracht om de Natuur gaande te houden - dan moet het bewijs geleverd worden, dat de hand die het werktuig voortdurend in beweging brengt, daar nooit eene beweging, afwijkend van de vroegere, aan meêdeelt, noch meêdeelen kan. Neen, ginds, aan het eind der milliaarden jaren, die aan de wording van den mensch zijn voorafgegaan, bevindt zich een wezen, dat men God noemt; dat spreekt het devies uit, hetwelk door den strijd, of liever door de samenwerking, der elementen in praktijk zal gebracht worden, en dan gaat alles verder zijn gang in de onophoudelijke generatie van gevolgoorzaak-gevolg-. Maar wat heeft men eigenlijk met die onbegrijpelijke eerste kracht te doen? Welk belang heeft men er bij, dat die kracht voorondersteld wordt buiten het stof te staan, te zweven, te dampen? Is de Natuur niet rijk en vast en heilig genoeg om haar eigen leven te leven? Kom, stap over de kleinigheid heen! Gij weet (of weet waarschijnlijk niet) wat Bonald zegt: 'un déiste est un homme qui, dans sa courte existence, n'a pas eu le temps de devenir athée'. Dit is nu echter niet aan het adres van den Heer Hansen: want die ziet nog met veel te veel aandoening de Mis opdragen aan de stranden der Noordzee. Minder aangenaam is hem, dat Oostende, na een drie-jarige belegering, in de handen van den Spanjaart Albertus (v. Oostenrijk) en van al die andere Spanjaarden - dat is: geboren Nederlanders, geboren Italianen, Zwitsers, Franschen en Engelschen - gevallen is. 'Prins Maurits was ook een veldheer' zegt hij, 'met wien zoo gemakkelijk niet om te springen was': toen de 'Veldheer' der tegenpartij dan ook Oldenzaal, Lingen, Grol en Rijnberk hem weder afhandig maakte, bewees de partij der Aartshertogen, dat ze toch nog iets anders kon dan, zoo als de Hr Hansen het schilderachtig zegt, 'weerlooze psalmzingers bij hoopen te verbranden': trouwens

't is niet de vraag, of die psalm-zingers weerloos waren: 't is de vraag, of zij tegen de staatswetten handelden: weerloosheid en strafloosheid is niet het zelfde. Dat moest het zelfde eens zijn - hoe zouden de botte denkers, die zich aan het schrijven van slechte of middelmatige boeken schuldig maken, in hunne nopjens zijn: weerloosheid - straffeloosheid! Want, om de waarheid te zeggen, zoo heel vervaarlijke strijders, die zich dapper weeren kunnen, zijn zij óók niet. 't Is mogelijk, dat ook deze kinderen der duist.... (vergeving!) schranderer zijn dan de.... andere kinderen, maar veel blijken doet het tegenwoordig niet.

Nu, Geëerde Heer! Laat ons om het beste bidden en er aan blijven werken.

Egbertus Negovagus.

1 Wij hebben, op bl. 306 van dit deel, Konings Philips II van Spanje een on-Nederlander genoemd. Nochtans vroeg hij den vergaderden afgevaardigden der nederlandsche gewesten, bij de aanvaarding der soevereiniteit, vergaving dat hij zich in het Fransch, niet in het Nederduitsch, uitdrukte*. De tegenwoordige Koning van Belgiëën maakt zoo veel complimenten niet tegenover de Dietsche Nationaliteit - maar daar is hij ook een liberale Koning voor.

* Prescott, 'Gesch. der reg. v. Philips II', Vert. v. Dr. Huberts (1), bl. 23.

2 Zie 'Lettres de P.-P. Rubens, par Em. Gachet', bl. 42.

3 Terwijl men het 'Heilige' afschaft ter plaatse waar het van ouds gezocht werd, en - te vinden was, stelt men het tegenwoordig gaarne elders neêr. Zónder het 'Heilige' kan men niet. Van daar dat in den 'Gids', als ik aantoonde, de 'Vrijheid', 'Prins Willem', en wie niet al, gekanonizeerd, worden; in het 'Zondagsblad' No 595 is er sprake van de 'Heilige' humaniteit; in de 'Iris' van Mei, heet Schillers Kamer te Weimar eene 'heilige' plaats. Zoo ziet men - chassez le naturel, il revient au galop; goden moeten de menschen hebben, al zouden het des noods drekgoden zijn.

Briefbeschrijving

Verzender	Alberdingk Thijm, Josephus Albertus
Ontvanger	Gezelle, Guido
Verzendingsdatum	xx/xx/1860
Verzendingsplaats	Roeselare (Roeselare)
Annotatie	Locatie origineel is onbekend: brief is enkel in gepubliceerde versie beschikbaar.
Annotatie	Locatie origineel is onbekend: brief is enkel in gepubliceerde versie beschikbaar.
Gepubliceerd in	Westenbroek, J. J. M. Een niet gepubliceerde brief van Gezelle aan J. A. Alberdingk Thijm. - In: Gezelle-kroniek (Kapellen): (1964) 2 (apr) 118-128. p. 120-121. Tekst van brief d.d. 4 maart 1861; p. 125-128 Bijlage: Egbertus Negovagus (pseud. van J. A. Alberdingk Thijm). Nederlandsche taal en volksgeloof: aan prof. Guido Gezelle in het Seminarie te Rousselaere Eerder verschenen in: Dietsche Warande. - Jrg. 5 (1860) p.521-524

Documentbeschrijving

Fysieke bijzonderheden

Staat	volledig
-------	----------

Bewaargegevens

Bewaarplaats	locatie origineel onbekend
ID Gezellearchief	locatie origineel onbekend
Bibliotheekrecord	https://anet.be/desktop/gga/nl/opacgga/nr=tg:gga_6.26004

Inhoud

Incipit	Met vreugde verneem ik,
Tekstsoort	brief

Talen

Nederlands

Gevolgde codeerpraktijk

De tekst werd diplomatisch getranscribeerd, en aangevuld met een editoriale laag.

De oorspronkelijke tekst werd ongewijzigd getranscribeerd; alleen typografische regeleindes en afbrekingstekens, en niet-betekenisvolle witruimte werden genormaliseerd.

Auteursingrepen in de tekst (toevoegingen, schrappingen), en latere redactie-ingrepen (schrappingen, toevoegingen, taalkundige notities) door de lezer werden overgenomen en expliciet gemarkeerd.

Voor een aantal tekstfenomenen werden naast de oorspronkelijke vorm ook editeursingrepen opgenomen in de transcriptie: oplossingen voor niet-gangbare afkortingen en correcties voor manifeste fouten. Daarnaast bevat de transcriptie editeursingrepen ter verbetering van de leesbaarheid (toevoegingen, reconstructies) of ter motivering van transcriptie-beslissingen (aanduiding van onzekere lezingen, weglating van onleesbare tekst). Alle editeursingrepen worden expliciet gemarkeerd.

Colofon

Titel	xx/xx/1860, Roeselare, Josephus Albertus Alberdingk Thijm aan Guido Gezelle
Editeur	Rik Van Gorp; Publicatie
Wetenschappelijke leiding	Els Depuydt
Partners	Openbare Bibliotheek Brugge (Guido Gezellearchief); Centrum voor Teksteditie en Bronnenstudie (Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal en Letteren); Instituut voor de Studie van de Letterkunde in de Lage Landen (ISLN) (Piet Couttenier, Universiteit Antwerpen); Guido Gezellegenootschap
Uitgever	Guido Gezellearchief, KANTL/CTB
Plaats van uitgave	Brugge, Gent
Publicatiedatum	2022
Beschikbaarheid	Teksten en afbeeldingen beschikbaar onder een Creative Commons Naamsvermelding - Niet Commercieel licentie.
Disclaimer	De editie van de Guido Gezellecorrespondentie is het resultaat van een samenwerkingsproject met vrijwilligers. De databank is in opbouw, aanvullingen en opmerkingen kunnen gemeld worden aan els.depuydt@brugge.be .

Citeren

Een brief kan worden geciteerd als: [Naam van editeur(s)], [brieffschrijver aan briefontvanger, plaats, datum]. In: GezelleBrOn, Wetenschappelijke editie van de correspondentie van Guido Gezelle. [publicatiedatum] Available from World Wide Web: [link]
